

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda genişmiqyaslı quruculuq işləri davam edir

Azərbaycan xalqının çoxəsrlik tarixində Vətən müharibəsində qazanılan Zəfər xüsusi yer tutur. Bu tarixi Qələbə hərbi-siyasi uğurumuz, milli qürurumuzun, dövlət iradəsinin və xalqımızın birliyinin təntənəsidir.

Müharibədən sonra dövlətimizin qarşısında dayanan əsas vəzifələrdən biri işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası və insanların doğma yurdlarına qayıdışının təmin edilməsi oldu. Prezident İlham Əliyevin xüsusi nəzarəti ilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda genişmiqyaslı quruculuq və bərpa işlərinə start verildi. Qısa müddət ərzində bölgədə tamamilə yeni bir mənzərə formalaşmağa başladı.

5 ildən çoxdur ki, işğaldan azad olunmuş ərazilər böyük tikinti və yenidənqurma məkanına çevrilib. Dövlətimiz tərəfindən həyata keçirilən infrastruktur layihələri fasiləsiz və planlı şəkildə icra olunur. Əsas məqsəd keçmiş məcburi köçkünlərin təhlükəsiz və firavan şəraitdə doğma torpaqlarına qayıdışını təmin etməkdir. İndiyədək işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına büdcədən 25 milyard manatdan çox vəsait ayrılıb. 2026-cı il dövlət büdcəsində isə bu istiqamətə 3,5 milyard manat, yəni ümumi xərclərin 8,4 faizi nəzərdə tutulub.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası Azərbaycan dövlətinin uzunmüddətli inkişaf strategiyasının ayrıl-

maz hissəsidir. "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" uğurla icra edilir.

Proqramın ümumi icra faizi təqribən 79 faizdir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük qayıdışın davamlılığının təmin edilməsi məqsədilə Prezident İlham Əliyev 2025-ci il 30 may tarixində imzaladığı sərəncamla "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı" layihəsinin hazırlanmasını tapşırıb.

Hər gün Böyük qayıdışın uğurlu nəticələrinin şahidi oluruq. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda aparılan quruculuq və bərpa işləri zaman keçdikcə daha geniş vüsət alır, işğaldan azad edilmiş torpaqlarda həyat yenidən canlanır. Bu proses həm də insanların doğma yurdlarına qayıdışı ilə öz real nəticəsini göstərir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda bərpa və quruculuq prosesi planlı şəkildə həyata keçirilir. Yenidən qurulması üçün bütün şəhərlərin baş planları təsdiq olunub.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda həm də möhtəşəm yol infrastrukturunu qurulur. Beynəlxalq standartlara cavab verən avtomobil yolları, dəmir yolu xətləri, körpülər və tunellər inşa edilir. İndiyədək 40-dan artıq avtomobil yolu layihəsinin icrasına başlanılıb. Onlardan bir qismi tamamlandı (Zəfər yolu, Törtər-Çaylı-Suqovuşan-Talış, Füzuli-Hadrut yolları,

Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa yolu və s.). Bu yollar regionun iqtisadi və sosial həyatına yeni nəfəs gətirir.

Qeyd edək ki, nəqliyyat sisteminin əsas sütunlarından biri hava yoludur. Azad edilmiş Füzuli, Zəngilan və Laçında beynəlxalq hava limanlarının tikilməsi "Böyük qayıdış" proqramının uğurla icra olunduğunun göstəricisidir. Laçın Hava Limanının istifadəyə verilməsi ilə ölkəmizdə beynəlxalq hava limanlarının sayı doqquza çatıb. Bu hava limanları regionu həm ölkədaxili, həm də beynəlxalq marşrutlarla birləşdirən strateji mərkəzə çevirir.

Bundan əlavə, dəmir yolu layihələri də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Horadiz-Ağbənd dəmir yolu xətti və digər layihələr bölgənin tranzit imkanlarını artırır. Bu xətlər Zəngəzur dəhlizi çərçivəsində regionun iqtisadi rolunu daha da gücləndirir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur həm də yaşıl məkan kimi inkişaf edir. Bu bölgələr "yaşıl enerji" zonası olacaq. Son 5 il ərzində Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda dövlət vəsaiti hesabına 40-a yaxın kiçik su-elektrik stansiyası inşa edilib. Onların potensialı 300 meqavatdan çoxdur. Azad

edilmiş ərazilərin potensial su-elektrik stansiyalarının xəritəsi də tərtib edilib və təqribən 500 meqavat gücündə kiçik su-elektrik stansiyaları inşa olunacaq.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda günəş və külək enerjisinin potensialı 10 GVt həcmində qiymətləndirilib. Artıq istehsal gücü 1100 MVt-a çatan layihələr icra olunur. COP29 çərçivəsində Cəbrayıl rayonunda 240 MVt gücündə Şəfəq Günəş-Elektrik Stansiyasının təməlqoyma mərasimi keçirilib. Bu stansiya işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən ilk sənayemiqyaslı

günəş enerjisi və ən böyük birbaşa xarici investisiya layihəsidir.

Qarabağın iqtisadiyyatı da sürətlə inkişaf edir. Belə ki, Ağdam Sənaye Parkı, Cəbrayıldakı "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" və Laçında yaradılan Aqro və Sənaye Parkı Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun iqtisadi potensialının hərkəmə gətirilməsinə böyük töhfə verir.

Bütün bu quruculuq işləri, sadəcə, infrastrukturun bərpası demək deyil. Bu proses həm də vətəndaşların məşğulluğunun təmin edilməsinə xidmət edir. Yeni iş yerləri açılır, sahibkarlıq fəaliyyəti üçün imkanlar genişlənir, sakinlərin sosial rifahı yüksəlir. Qarşıya qoyulan hədəflər və uğurla icra olunan layihələr nəticəsində keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıdışı üçün möhkəm zəmin yaradılır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda həyata keçirilən bərpa siyasəti regionu müasir nəqliyyat, enerji və sənaye mərkəzinə çevirir. Bu torpaqlarda qurulan yollar, hava limanları, enerji layihələri Böyük qayıdışın dayanıqlı və strateji xarakter daşdığını bir daha sübut edir.

İşğaldan azad olunan ərazilərdə yenidən məskunlaşma prosesi ardıcıl və uğurla həyata keçirilir. Bu günədək həmin ərazilərdə 30-dan çox yaşayış məntəqəsi yenidən qurulub. Hazırda bu bölgələrdə çalışanlar, eləcə də təhsil alanlar daxil olmaqla 73 mindən çox vətəndaş yaşayır. Bu ilin sonuna kimi işğaldan azad olunan ərazilərimizə köçürülən vətən-

daşlarımızın sayının təxminən 130-140 minə çatdırılması planlaşdırılır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda dağıdılmış tarixi və mədəni irs nümunələrinin bərpası da prioritet istiqamətlərdəndir. Şuşada Yuxarı Gövhər ağa və Saatlı məscidləri, Mehmandarovların malikanə kompleksi və digər abidələr bərpa olunaraq tarixi görkəminə qaytarılıb. Həmçinin Ağdam şəhərində Cümə məscidinin restavasiyası, İmarət kompleksi və digər tarixi obyektlərin bərpası şəhərin yeni baş planına uyğun şəkildə həyata keçirilir. Bütün bu işlər Qarabağın mədəni kimliyinin qorunmasına və gələcək nəsillərə ötürülməsinə xidmət edir.

Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "Biz bu torpaqların sahibiyik, buraya qayıtmışıq və burada əbədi yaşayacağıq". Bu gün Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda aparılan genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həmin fikrin real təəcəssümüdür. Zəfərdən sonra başlayan bu proses yeni qələbələrin, yeni uğurların əsasını qoyur. Doğma yurdlarına qayıdan insanlar qurur, yaradır və bölgənin inkişafına öz töhfələrini verirlər. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bütün regionun inkişaf mərkəzinə çevrilməkdədir. Böyük qayıdış artıq reallıqdır və bu reallıq Azərbaycan dövlətinin gücünü, iradəsini və gələcəyə olan inamını bir daha nümayiş etdirir.

*Təhminə VERDİYEVA,
"Azərbaycan"*